

Beeldvorming in taal- en vertaalpolitiek (in België)

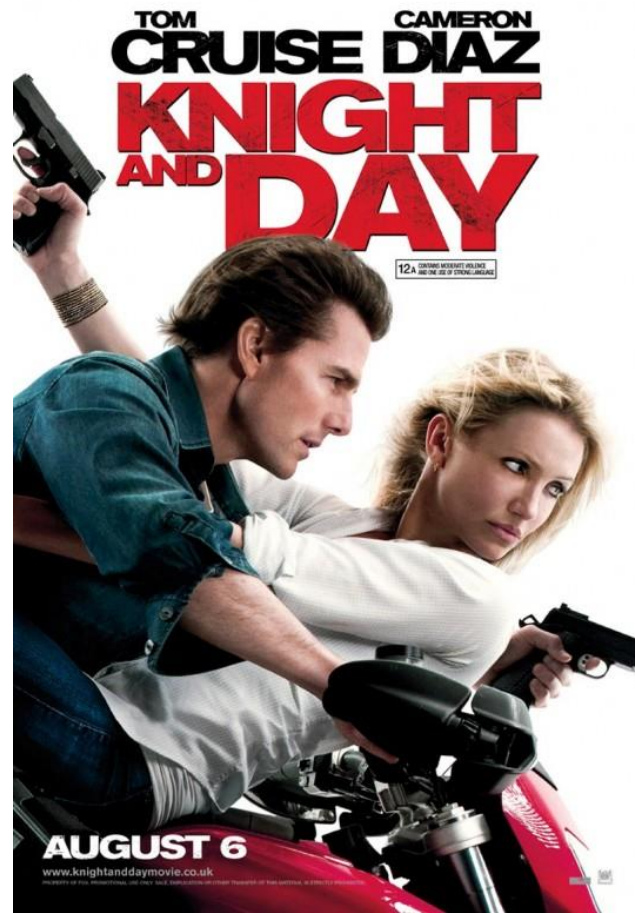
Luc van Doorslaer

Brno, 11.03.2015

luc.vandoorslaer@kuleuven.be

Ba's en Ma's, Faculteit Letteren, KU Leuven

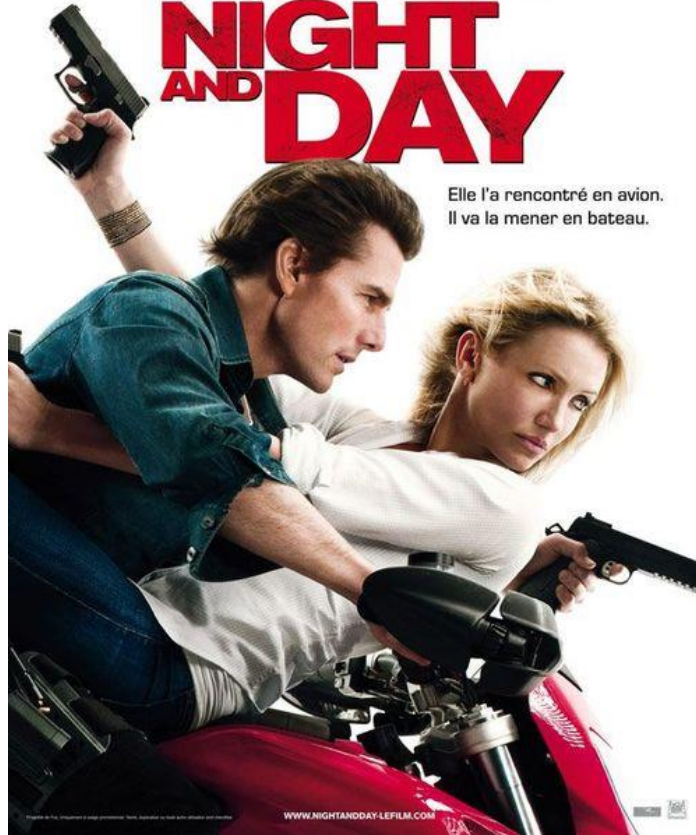

TOM CRUISE CAMERON DIAZ

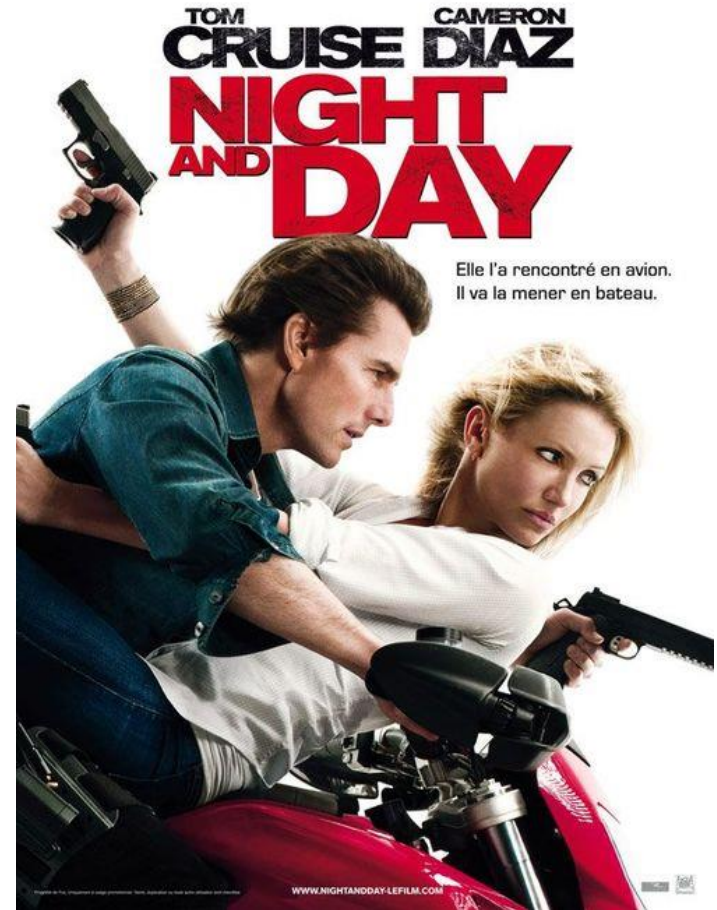
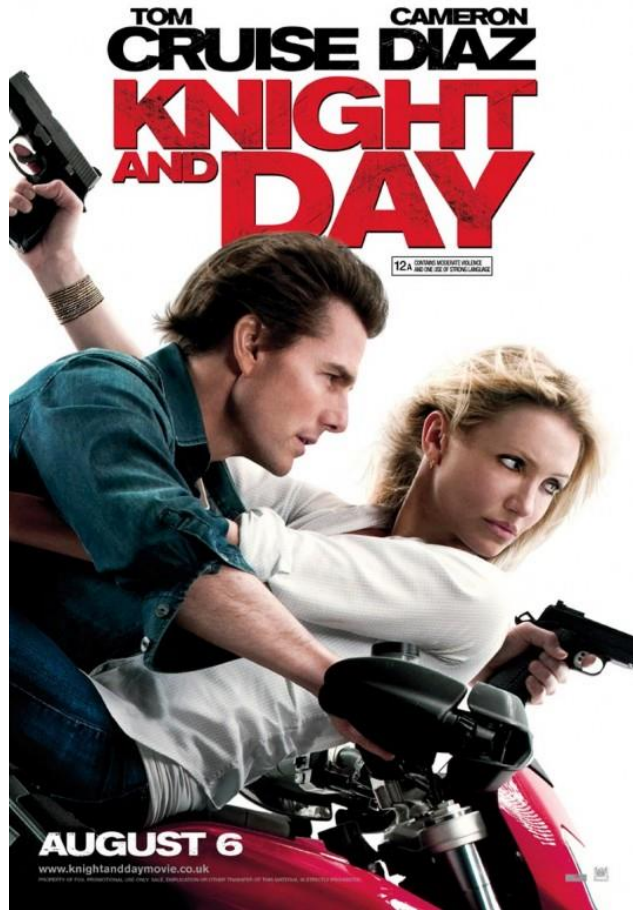
NIGHT AND DAY

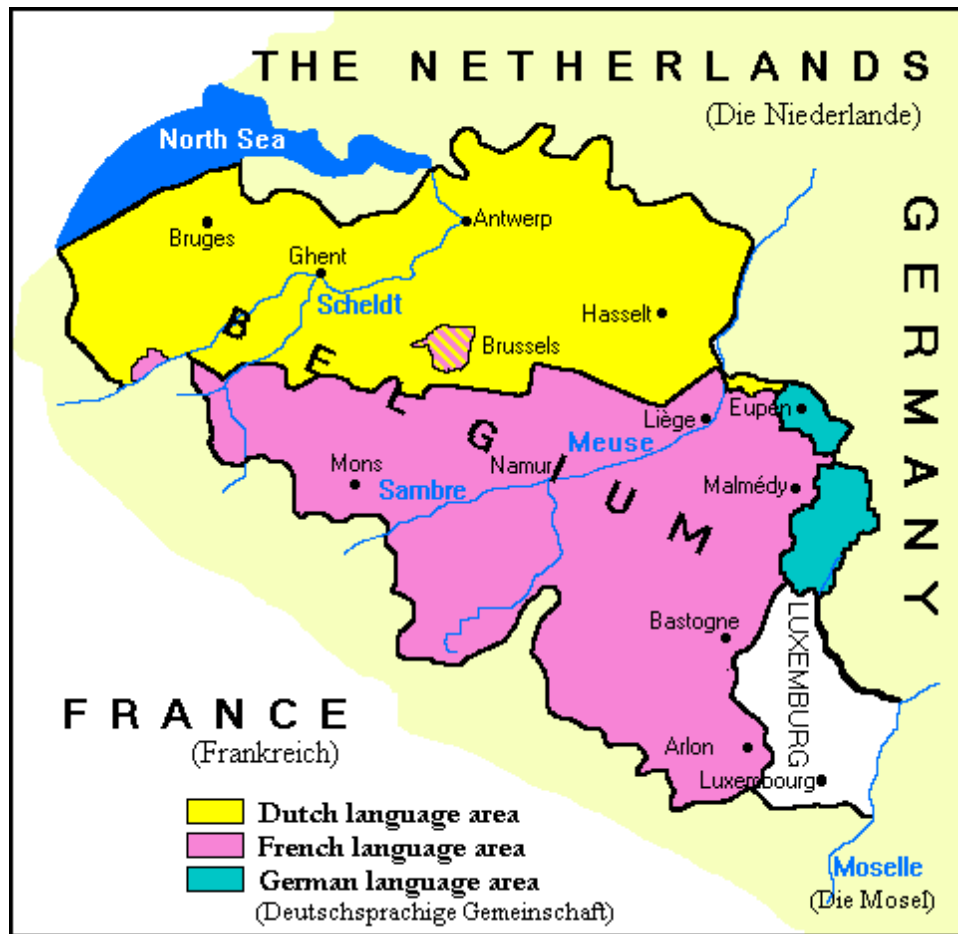
Elle l'a rencontré en avion.
Il va la mener en bateau.

KU LEUVEN

knights of nights?

imagologie

< literatuurwetenschap

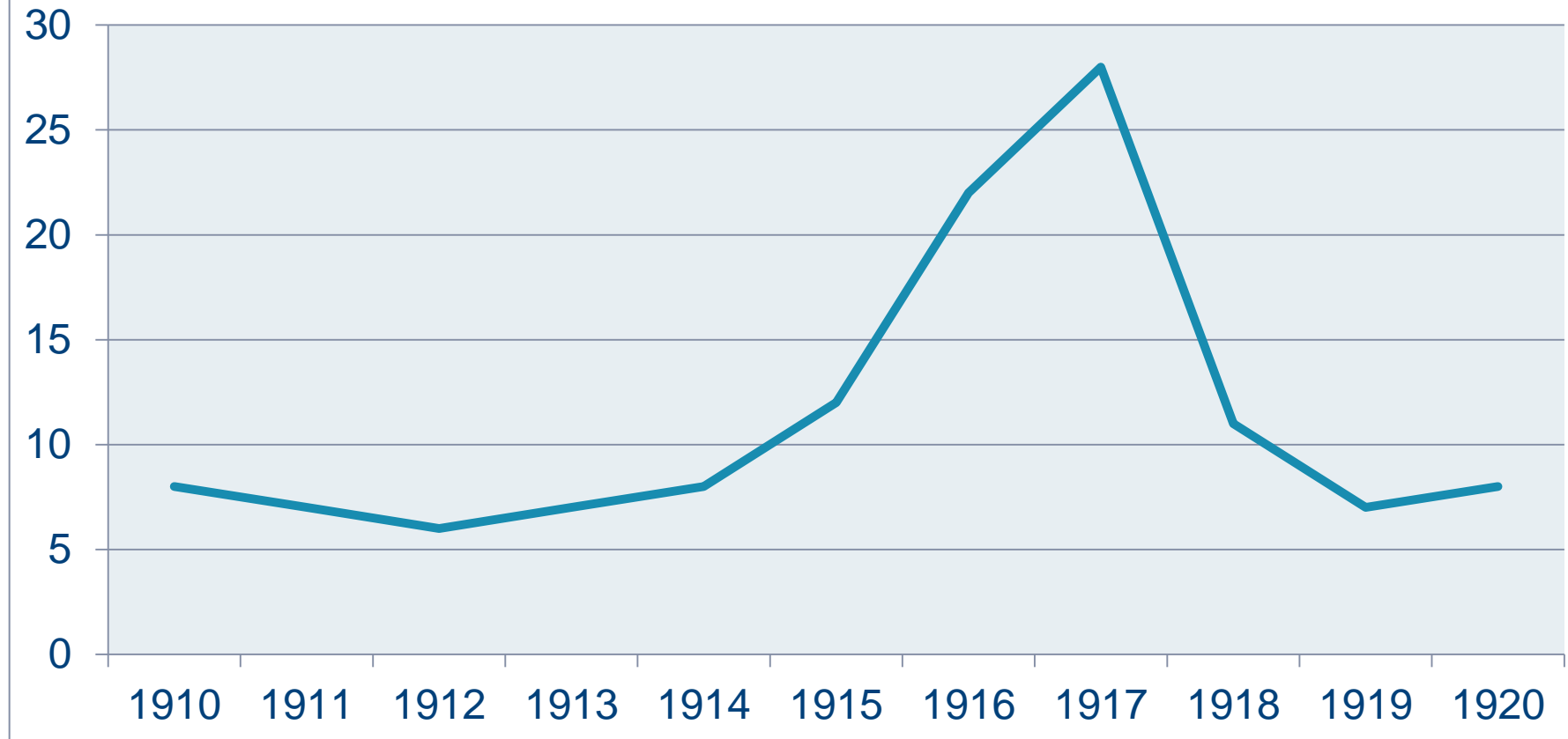
- beeldvorming van een land/staat/volk in de literatuur van een ander land
- extraliteraire bronnen, belang para- en metateksten: beeld van zichzelf én beeld van de anderen (*auto- & hetero-images*)
- oorzaken van veranderingen in imago?

case: Nederlandse literatuur rond vorige eeuwwisseling in Duitsland

- NL: land van melk, kaas en jenever
- ontdekking VL: katholiek, agrarisch
- kader: reactie tegen (Frans) naturalisme, Niederdeutsch, tegenstelling Germaans-Romaans
- gevolg: golf van belangstelling voor VL, o.m. veel vertalingen

transl from Flemish lit into German

Ulrike Kloos: Nederlandbild

- Holländer = benepen burgermannetje (Mijnheer!), utilitair denkend, aromantisch
- nieder = plat, laag(-bij-de-gronds)
- Flame = authentiek, levenskracht, honkvast, natuurliefde, temperament
- zie ook publicaties van Hugo Dyserinck (Aken) en Joep Leerssen (Amsterdam)

essentialisme vs. constructivisme

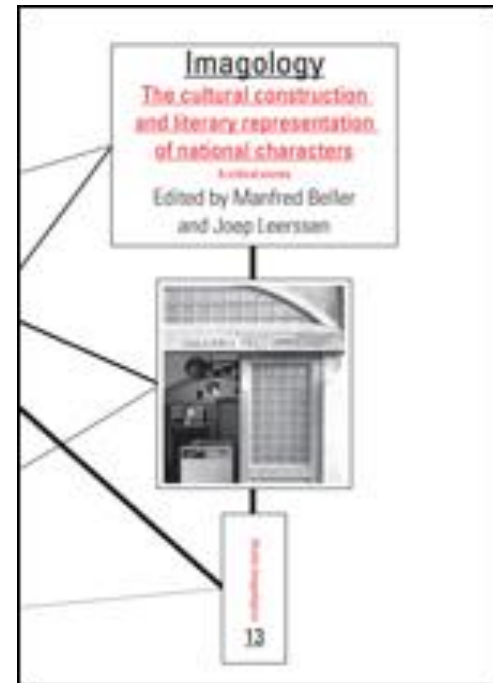
- < Joep Leerssen, 'The downward pull of cultural essentialism' (2006)
- natuur vs. cultuur
- b.v. klimatologische of geografische invloeden → gemeenplaatsen, vooroordelen, stereotypes
- gemeenschappelijke geschiedenis, taal, afkomst, *cultuur*
- homogeniteit vs. heterogeniteit

cultureel essentialisme?

- contradictio in terminis?
- klemtoon op verschillen tussen culturen ipv binnen culturen → idiosyncratische typering 'typische Spanjaard' tgo 'typische Zweed' + 'uitzonderingen die de regel bevestigen'...
- in populaire cultuur: nationale clichés

website en boek

- <http://www.imagologica.eu/>
- Beller & Leerssen,
Imagology (2007)

wetten/constanten in representatie

- algemeen: stereotypes zijn intertekstuele constructies
- N-Z dualiteit
- centrum-periferie
- contradicties binnen hetzelfde land:
  - b.v. Britse gentleman vs. hooligan
  - b.v. Duitse dichters 18-19E vs. Duits militarisme 20E
  - b.v. Spaanse fiestas vs. inquisitie / Alva
  - b.v. Franse stijl vs. platte, populaire humor

Franse contradicties

positief

- geciviliseerd gedrag
- verbale eloquentie
- verfijnde sociale manieren

negatief

- arrogantie
- protserigheid
- ijdelheid

vragen voor taal-/transferspecialisten

1. wat selecteren (en de-selecteren) vertalers bij de transfer van informatie?
2. wat selecteren (en de-selecteren) vertalers bij de suggestie van onderwerpen?
3. vertaler als *agent*: *agenda setters* en *gatekeepers*

beelden veranderen of versterken?

- vroegere ABC-journalist Bernard Cohen: “press is not successful in telling people what to think, but what to think *about*.”
  - ➔ agenda setting effect in JS // image setting effect in TS
- b.v. Helen Frank: constructies van Australië in vertaalde Franse jeugdliteratuur

types van beelden

- auto-image (“wij zijn...”)
- hetero-image (“zij zijn...”)
- meta-image (“zij denken dat wij zijn...”)
  - → = gereflecteerd auto-image
  - → recent voorbeeld op congres over Griekenland vs. Turkije
  - → interessant onderzoek over meta-image tussen NL en VL? Tussen Tsjechen en Slovaken?

communiceren van beelden

- William Chew: “the potential sociocultural and, indeed, political benefits of image studies for the field of language and inter-cultural communication can hardly be exaggerated”
- → nationale stereotypering/representatie testen in case studies: b.v. literaire reisjournalistiek interessant vanwege grotere ‘vrijheid’ auteur

Cuba in reisjournalistiek

- corpus: 71 (langere) bijdragen uit USA, UK, Spaanse, Italiaanse, Franse, Ndl and Vlaamse journalistieke bronnen
- categorisering van onderwerpen en invalshoeken

uiteenlopende invalshoeken/foci

- US: embargo, reisverbod, verandering
- UK en VL: revolutionair verleden en communisme
- NL: kritisch over zwartwerk en afzetterij, slechte sociale omstandigheden
- Italiaans: kritisch over imperialisme USA
- Frans: romantisch!

spected en spectant

- spected: land of volk dat gerepresenteerd wordt
- spectant: persoon of land dat de gerepresenteerde representeert
- → perspectieven en invalshoeken vertellen ons meer over spectant dan over spected!

Zuid-Afrika in reisjournalistiek

Ndl pers (NL)

- nauwelijks historische feiten
- post-apartheid-discours

Ndl-talige Belgische pers (Vlaams)

- historiserende aanpak
- i.h.b. over politieke situatie
- veel meer constrasterende invalshoek

voorlopige conclusie

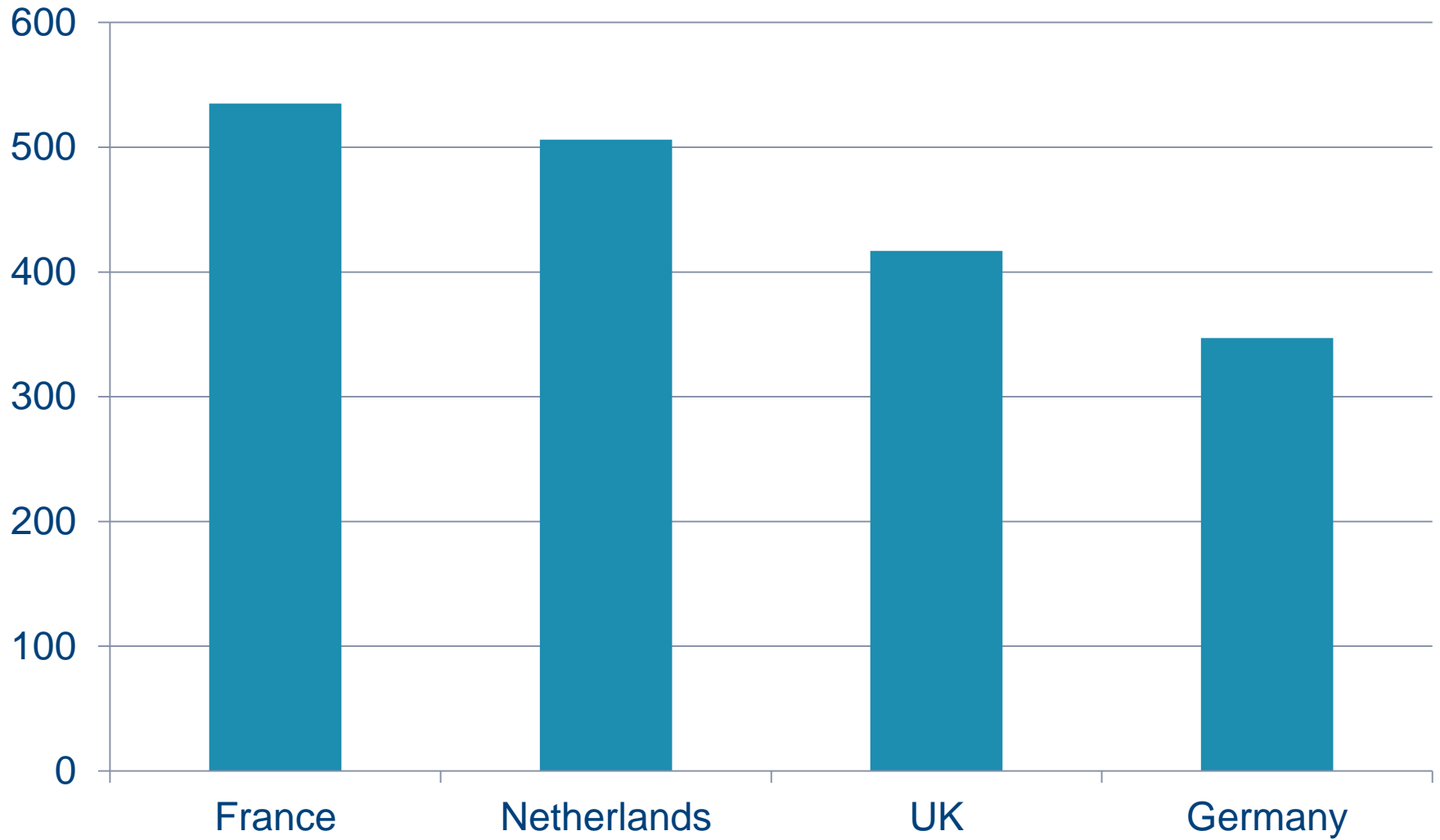
- auto-image bepalender dan hetero-image
- zelfs in literaire reisjournalistiek, ondanks grotere vrijheid en flexibiliteit, sterk geconditioneerd door eigen tradities/gewoonten van stereotypering

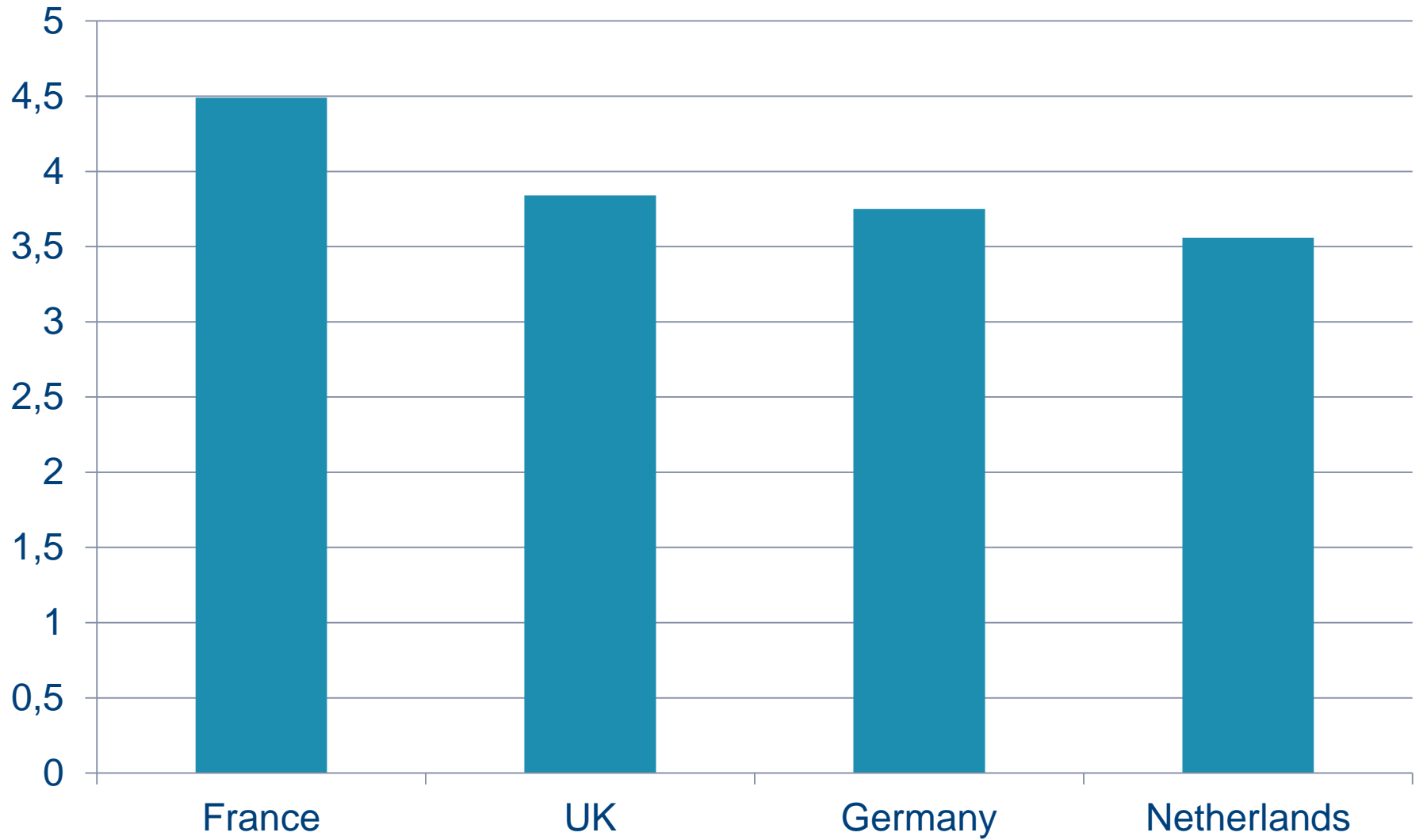
B.'s buurlanden

- Elektronisch Nieuwsarchief (ENA)
- Tv-nieuws (alle hoofdjournaals 2009 en 2010)
- Selectie van onderwerpen
- Welke landen worden met welke thema's geassocieerd?

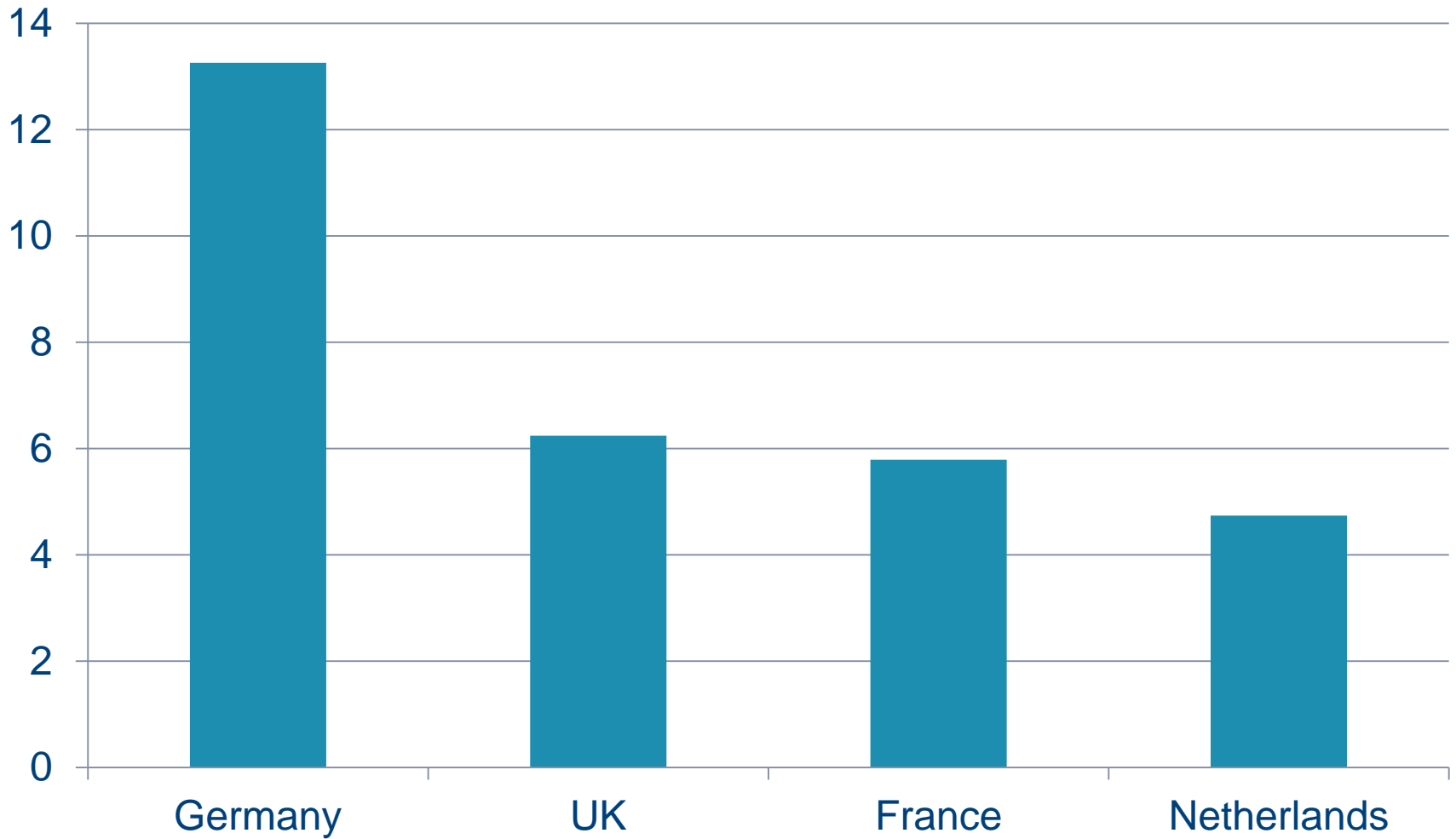
news items

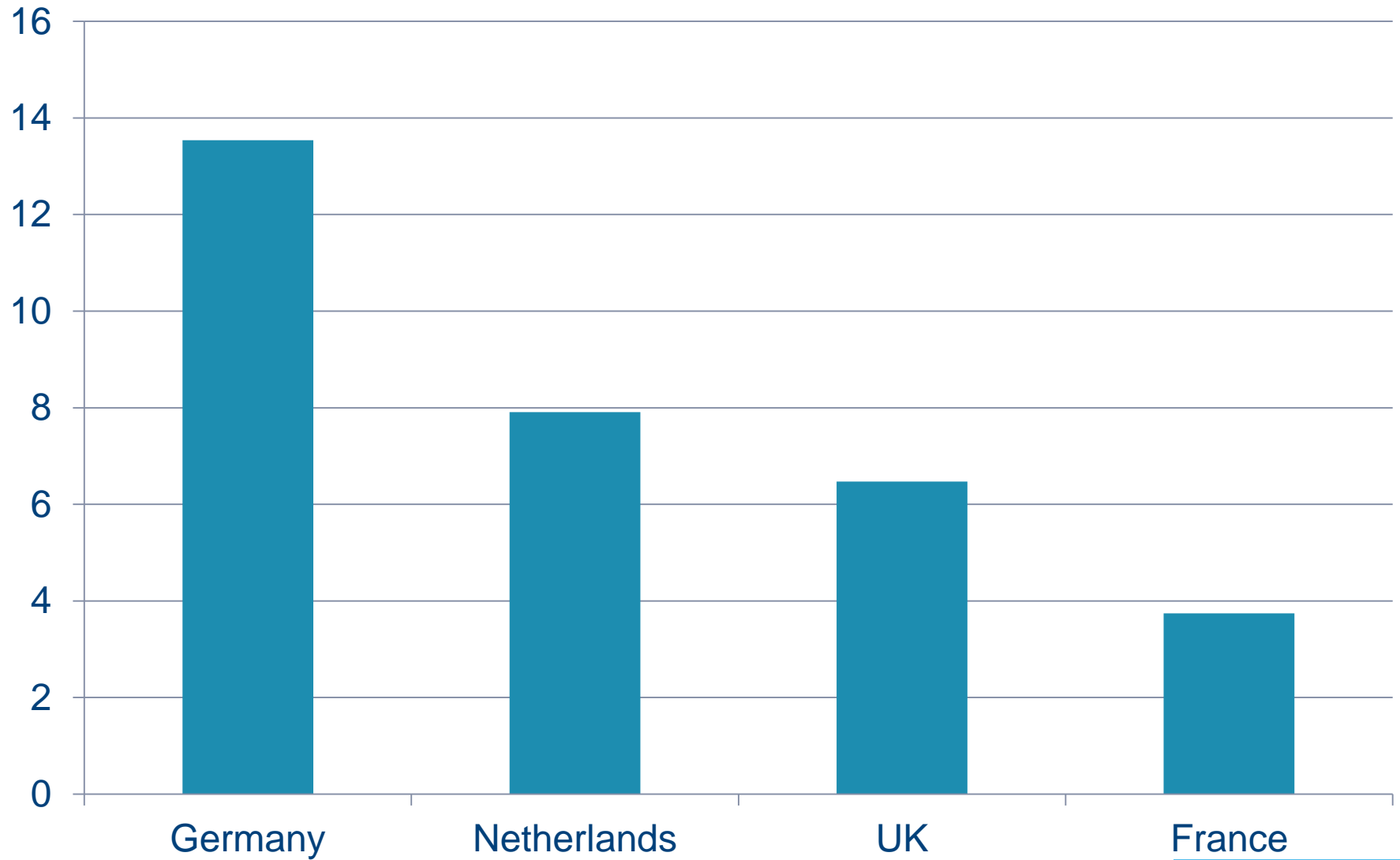
% arts

% fin & econ

% war & peace

voorlopige conclusies

- belangrijkste verschillen m.b.t. Duitsland
- welk beeld van Duitsland?
  - NIET 18-19 E land van dichters en filosofen
  - 19 E industriële macht
  - 20 E militarisme
- wat doe je hiermee als journalist, als transferspecialist, als herschrijver, als 'hercontextualisator', dus als vertaler?

positie talen op redacties in België

- Meesterproef-project
- relatie tss taalkennis, positie van vertaling, vertaalbewustzijn en (productie van) internationaal nieuws
- twee 'geconstrueerde weken'
- corpus: meer dan 1000 artikelen over internationaal en wereldnieuws
- 9 Belgische kranten (6N, 3F)

onderzochte kranten

‘kwaliteitskranten’

- De Standaard
- De Morgen

populaire kranten

- Het Laatste Nieuws
- Het Nieuwsblad
- Gazet van Antwerpen
- Belang van Limburg

‘kwaliteitskranten’

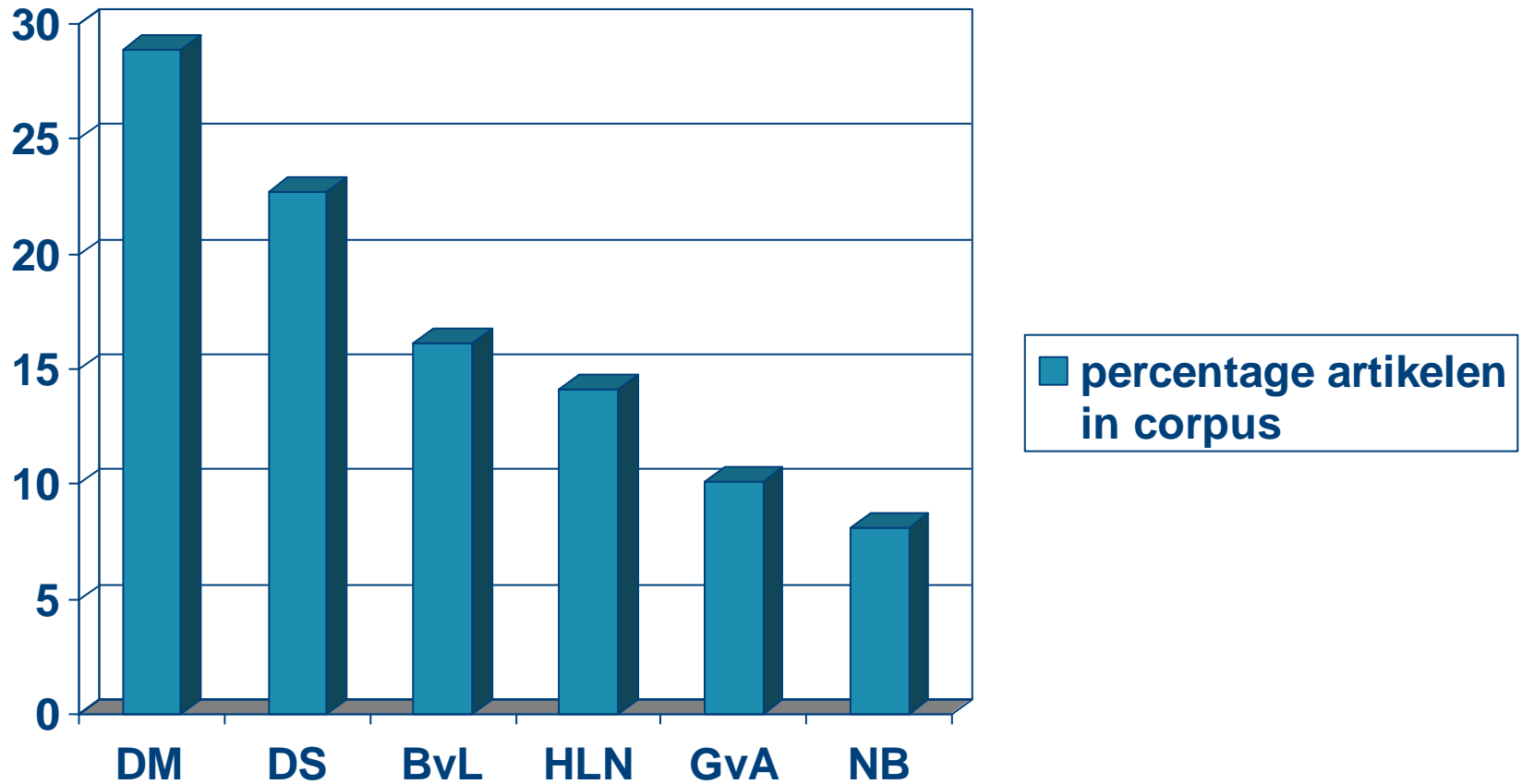
- Le Soir
- La Libre Belgique

populaire krant

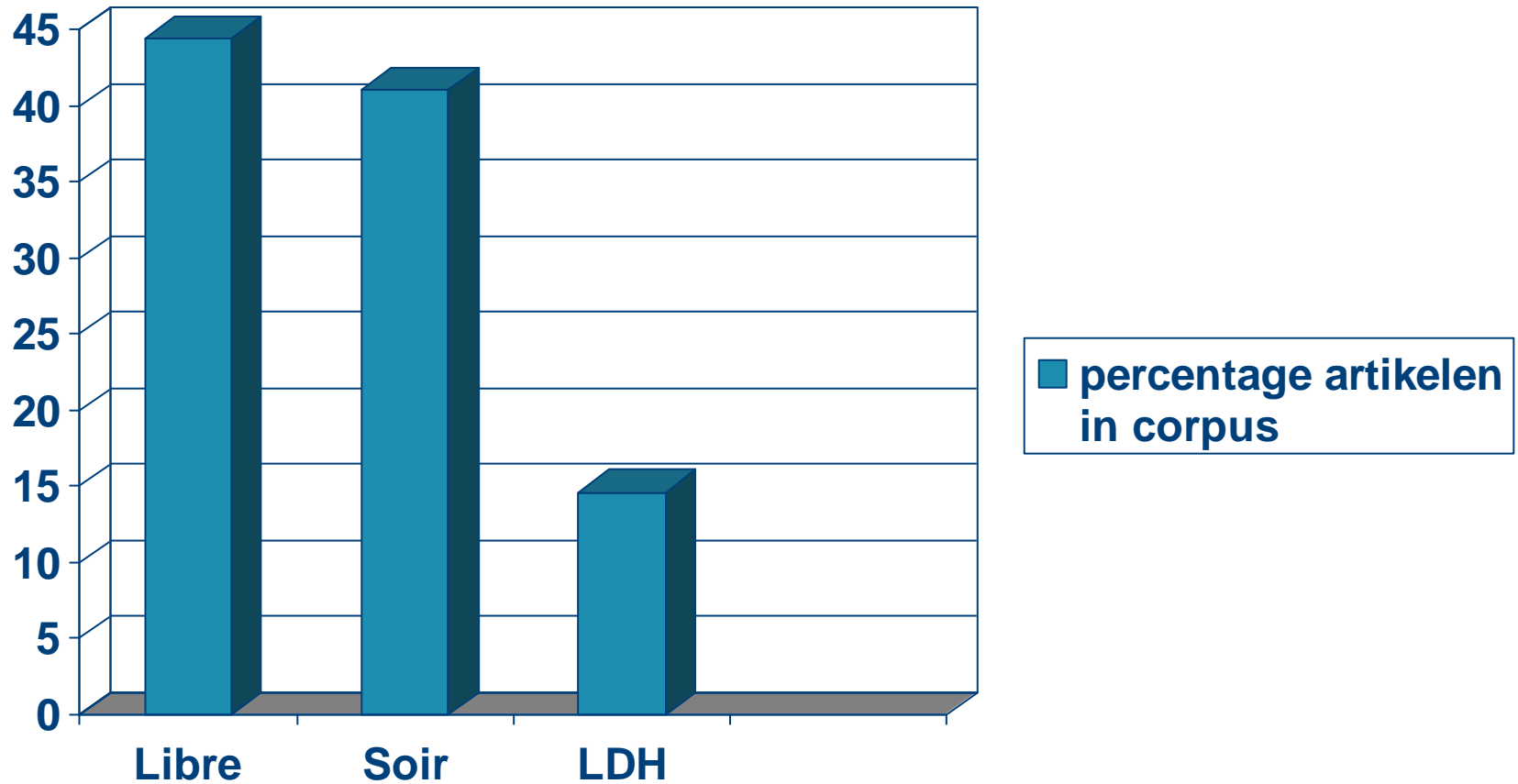
- La Dernière Heure

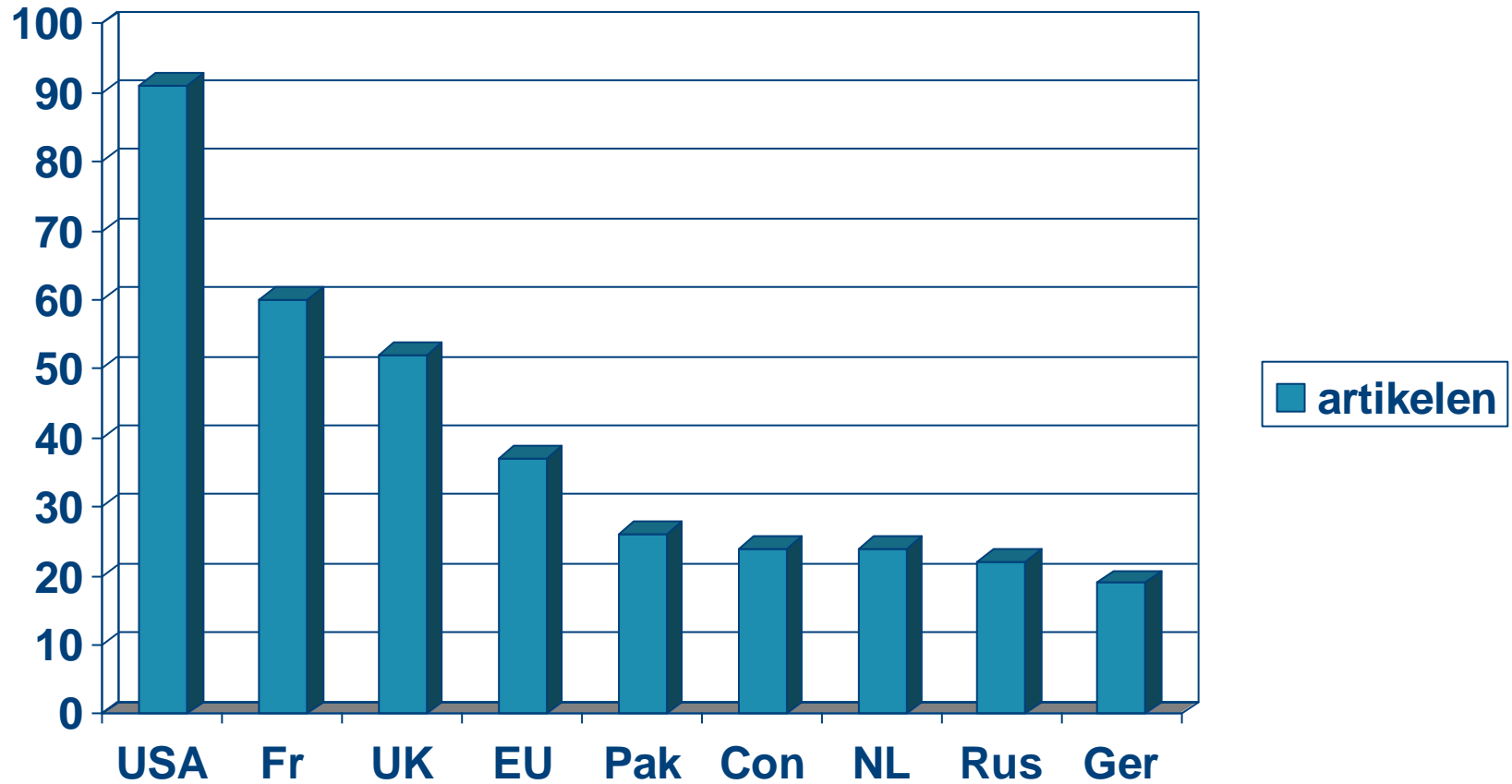
aantal artikelen (N)

aantal artikelen (F)

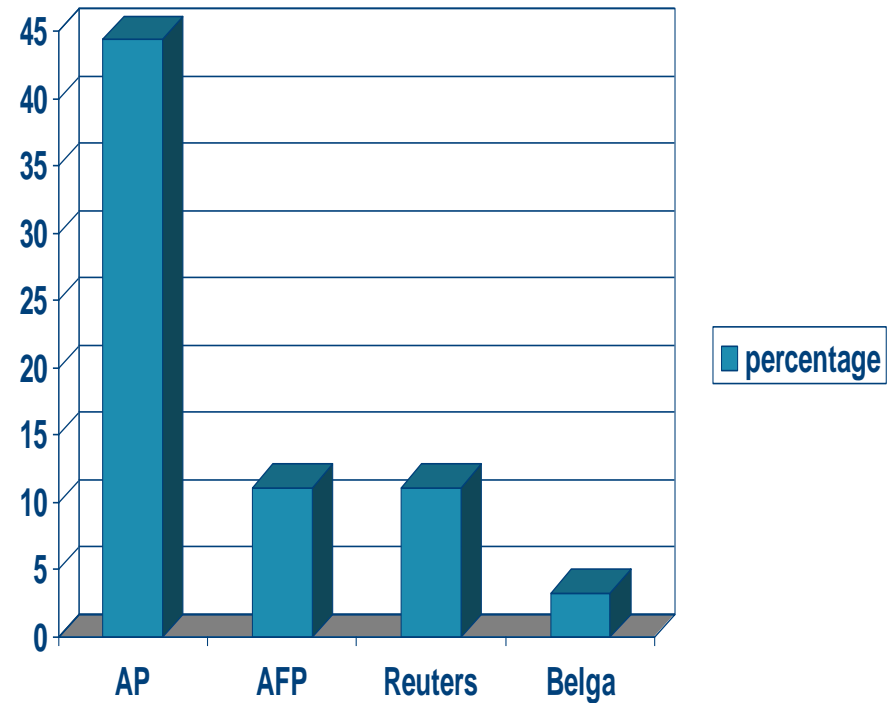

landen (N)

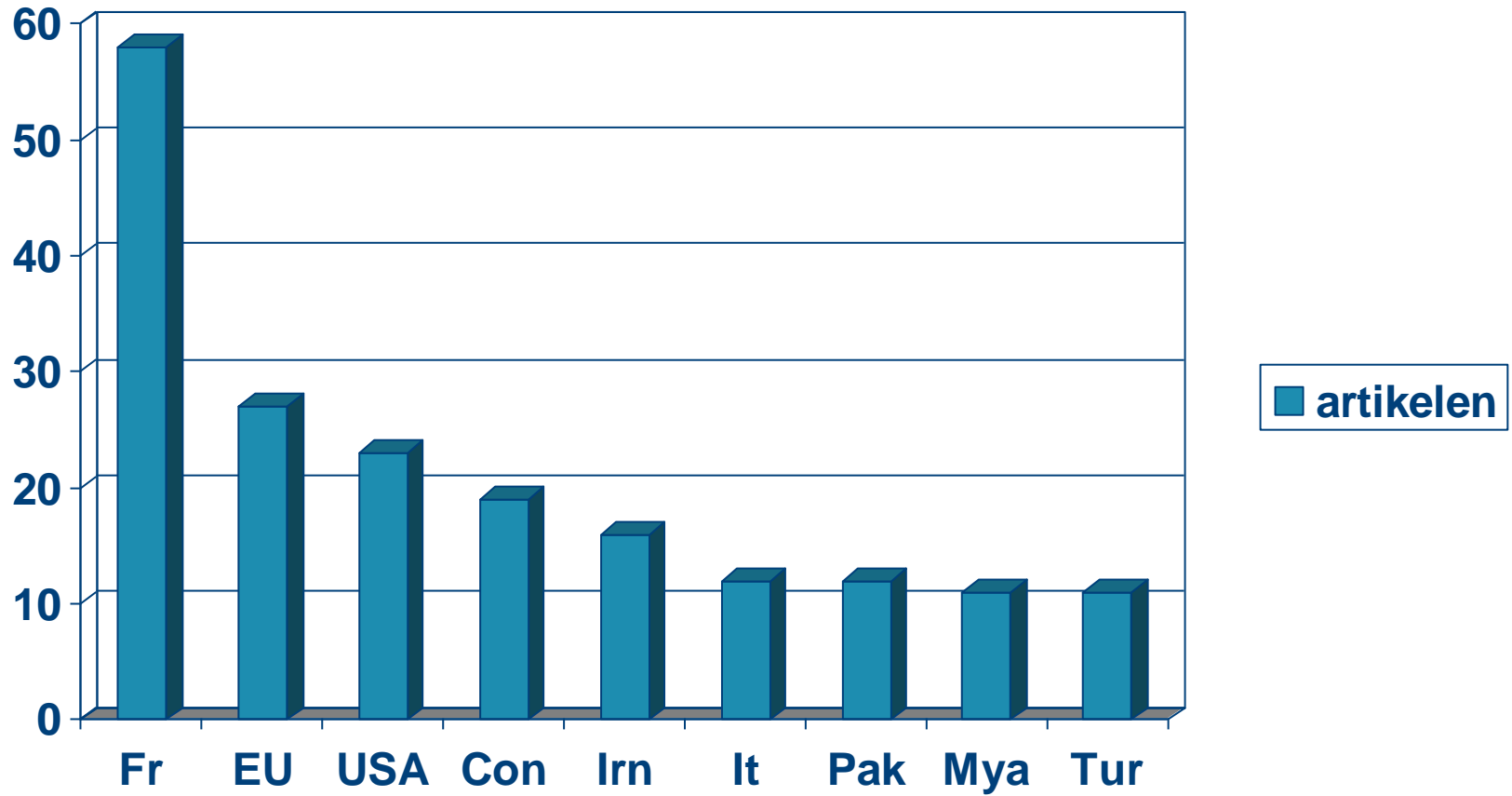

persagentschappen (N)

- persagentschap als bron vermeld in 1/3 van artikelen

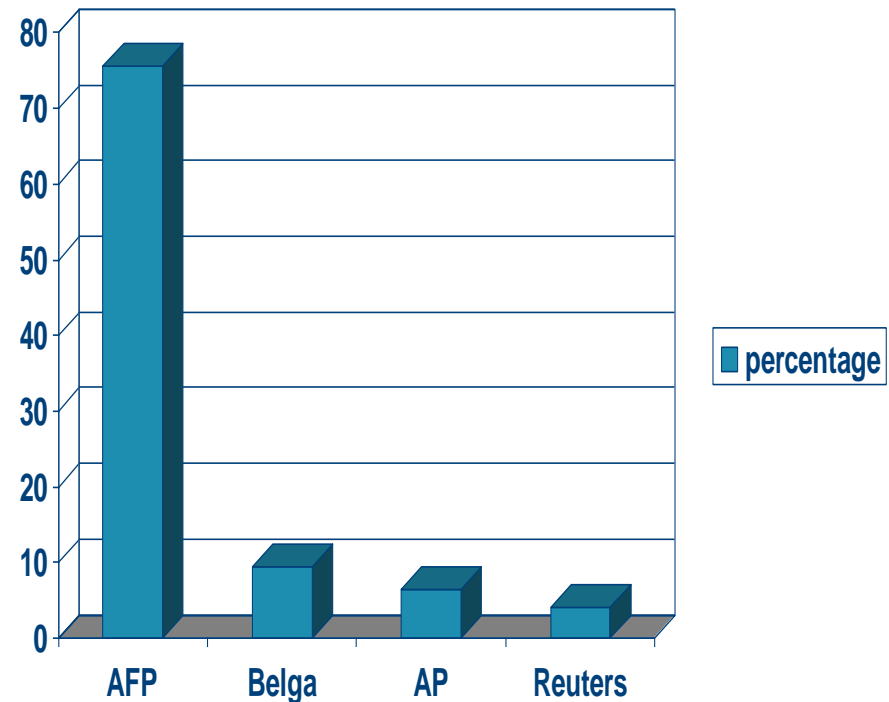

landen (F)

persagentschappen (F)

- persagentschap als bron vermeld in $\frac{1}{2}$ van artikelen

interviews

- positie transediting op redacties
- geen vertalers, transediting gedaan door journalisten
- journalisten zijn zich (impliciet) bewust van taal/vertaal-bias, redactiemangers ontkennen die vooringenomenheid (expliciet)
- F journalisten zagen geen probleem in F bronnen (“we kennen ook Eng en Ndl” + internet)
- belang van Engels en Frans (cirkelredenering door abonnementen?)

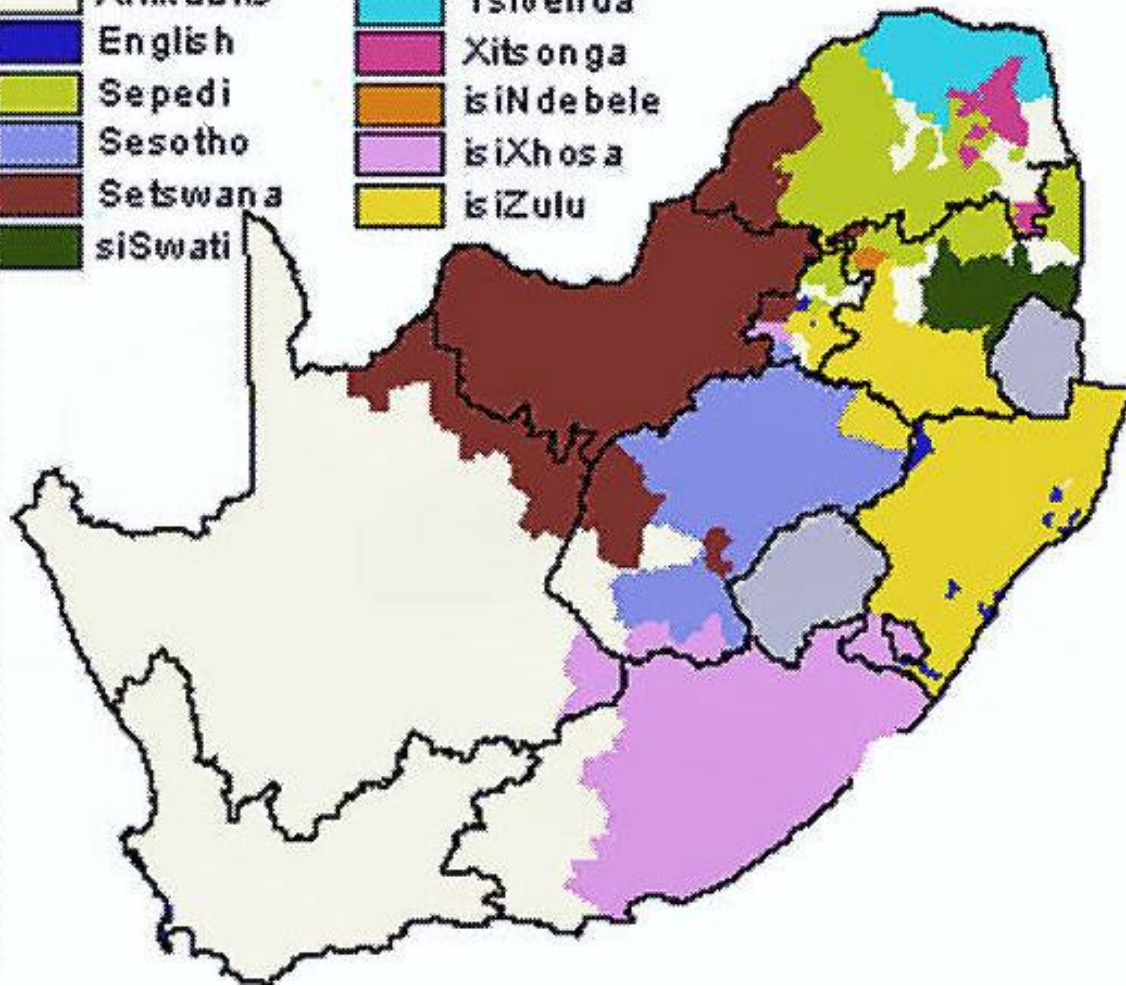
conclusies

- opvallende correlatie persagentsch – landen
- vaak bepalender dan criteria van MacBride report (nabijheid, elite)
- afwezigheid van vertalers, niet van vertaling (begrippen ‘transediting’ en ‘journalator’)
- wereldvisie op redacties bepaald door talenkennis en (niet-)vertaling: talen als factoren van framing, gatekeeping en agenda setting
  - drukken media culturele nabijheid uit, of creëren ze die? (USA, Frankr vs. Duitsl)
= politieke vraag in België...
- rol van nationale beeldvorming in nieuws

DOMINANT LANGUAGE

	Afrikaans		Tshivenda
	English		Xitsonga
	Sepedi		isiNdebele
	Sesotho		isiXhosa
	Setswana		isiZulu
	siSwati		

thema's op colloquium (ver)taalbeleid

- * Language access
- * Language and service delivery
- * Language in public administration
- * Language in education
- * Language services
- * Language in the public space
- * Language intervention
- * Language litigation
- * Language and identity
- * Language appropriation

vertaalbeleid door overheden

(< Meylaerts 2010 in HTS1)

- 1/ institutioneel monolinguisme
- 2/ I.MoLi. + occasionele en tijdelijke vertaalrechten
- 3/ compleet institutioneel multilingualisme (EU)
- 4/ I.MoLi op lokaal niveau + I.MuLi via vertaling op hoger (federaal) niveau (B, CH, Canada etc.)

handvest

‘European Charter for Regional or Minority languages’ (Raad van Europa, 1992)

→ geen officiële landstaal

→ talen die ‘traditioneel’ gebruikt worden door een minderheid op een gegeven territorium

→ excl. dialecten en migrantentalen

minderheidstalen in vertaling

Less Translated Languages (2005)

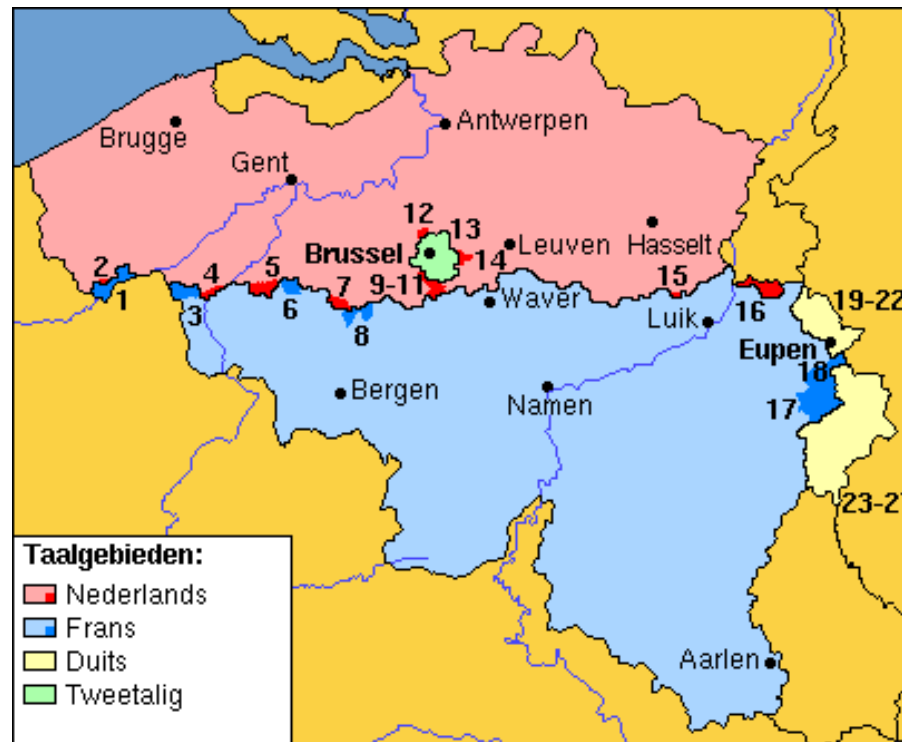
< Oscar Diaz Fouces, 3 EU-niveaus:

- officiële EU-talen (23)
- niet-officiële EU-talen (Catalaans, Fries, Schots...)
- migrantentalen (vgl. Fins vs. Turks)

Michaela Wolf, Habsburg-monarchie

'faciliteitengemeenten'

taalwetten voor Duits

Belgische staatshervormingen: zelfde rechten voor de drie taalgroepen (via vertaling)

- federaal-wetgevend niveau (vertaaldienst in Malmédy)
- regionaal niveau (Wallonië)
- provinciaal niveau (Luik)
- gemeenschapsniveau (*deutschsprachig*): in Duits

food for thought

4 spanningen:

- streven naar meertaligheid en vertaling in gebieden van minderheidstalen vs. tegenovergestelde in gebieden van meerderheidstalen
- idealisme van taalwetgeving vs. vertaalpraktijk
- linguïstische gelijkheid in moderne wetgeving vs. historisch bepaalde nationale en culturele beelden of historisch bepaalde constructie van nationale grenzen
- tendens om internationaal te denken vs. strikt nationaal denken in taalwetgeving

